

KRAKÓW DRUK FLORIANA UNGLERA

1524

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA W KIELCACH

POCZĄTKI I ROZKWIĆ Drukarsstwa.

Katalog wystawy zorganizowanej z okazji
520 rocznicy śmierci Jana Gutenberga .

46 Wyd. WBP

Kielce maj- czerwiec 1988 r.

Czytelnia Czasopism WBP ul. Pocieszka 17

Wstęp

W roku bieżącym minęło 520 lat od śmierci Jana Gutenberga, któremu nauka przyznaje zasługę wynalazku druku. Postanowiliśmy z tej okazji przypomnieć początki drukarstwa w XV w. i jego rozwój w wieku XVI, organizując niniejszą wystawę. Byłoby najpiękniej pokazać najstarsze druki z naszych zbiorów, ale brak nam właściwego dla nich miejsca ekspozycji. Zgromadziliśmy więc literaturę dotyczącą historii książki drukowanej koncentrując się na wydawnictwach zwartych. Literatura ta z pewnością jest doskonale znana bibliologom i bibliotekarzom, lecz szerszym kręgom użytkowników bibliotek może z pożytkiem przybliżyć czy przypomnieć dzieje książki z czasów odległych od współczesności a jednak tak bardzo godnych pamięci. Narodziny sztuki drukarskiej w połowie XV w. to przecież rewolucyjny moment w historii książki i kultury, to początek nowej epoki książki drukowanej trwającej do chwili obecnej. Poza tym wystawa daje, niepełny wprawdzie, niemniej ciekawy przegląd rozwoju badań nad historią książki w Polsce wzbogacony o dzieła autorów zagranicznych.

Wyodrębniliśmy na wystawie trzy działy:

1. wynalazek druku i drukarstwo europejskie XV- XVI w.
2. drukarstwo w Polsce w XV-XVI w.
3. zasoby inkunabułów /druków XV w. do 1500 roku włącznie/
w zbiorach polskich

Pod tym kątem dobrane zostały wyeksponowane fragmenty wydawnictw traktujących najczęściej o historii książki w szerszym zasięgu chronologicznym niżeli wiek IV i XVI.

Pragniemy zwrócić uwagę zwiedzających wystawę na katalogi inkunabułów znajdujących się w bibliotekach polskich dawniej i dziś. Popatrzymy na nie jako na rejestr najcenniejszych zbiorów bibliotecznych, zabytków niepowtarzalnych i niecodziennych, najbliższych dziełu i epoce Gutenberga. Wobec ogromu strat w księgozbiorach polskich spowodowanych ostatnią wojną, taka dokumentacja jest bez przesady dokonaniem wielkim, owocem długoletnich prac bibliotekarzy polskich- strażników narodowego dobytku.

Wykaz publikacji zamieszczonych na wystawie według układu
w gablotach

Gablota I

1. Schramm Albert

Buchwesen einst und jetzt.- Leipzig: Verlag Quelle et Meyer,
b.r.- S.70-71: ilustr.: kartownik i rytownik przy pracy

2. Kocowski Bronisław

Drzeworytowe książki średniowiecza.- Wrocław: Zakł.Nar.
im.Ossolińskich, 1974.- S.96-97: ilustr.: książka drzeworytowa

3. Banach Andrzej

Pismo i obraz.- Kraków: Wydaw.Literackie, 1966.- S.56-57:
ilustr.: biblia ksylograficzna

4. Wasilewska Władysława

Wiedza o książce.- Warszawa: Państ.Zakł.Wydaw.Szk., 1966.-
S.38-39: ilustr.: druk ksylograficzny, stempel czcionkowy,
matryca, czcionka, ręczny aparat do odlewu czcionek

5. Świerkowski Ksawery

Dziesięć wieków książki.Chronologia.- Łódź: Państ.Instytut
Książki, 1949.- S.4-5: chronologia dziejów książki ,lata:
1320-1461

6. Przyłubski Feliks

Wokół książki.- Warszawa: Wydaw.Szk. i Pedagogiczne, 1975.-
S.74-75: ilustr.: drukarnie XV-XIX w.

7. Na cześć Jana Gutenberga drukarze krakowscy.- Warszawa: Wydaw.
Artystyczne i Filmowe, 1983.- Przedr.fotooffs.,oryg.:Kraków,
1900.- Okładka z portretem Jana Gutenberga

8. Ruppel Aloys

Weltmuseum der Druckkunst und Internationale Gutenerg-
Gesellschaft.- Mainz: Verlag der Gutenberg-Gesellschaft, 1955.-
Ilustr.nlb.: drukarze XV w. przy pracy

Gablota II

9. Muszkowski Jan

Życie książki.-Wyd.2.- Kraków:Wiedza-Zawód-Kultura, 1951.-
Tabl.IV-s.97:graduał iluminowany, druk wczesno-holenderski

10.Budzyk Kazimierz

Wiadomości o książce.- Warszawa: Państ.Zakł.Wydaw.Szk.,
1961,-S.44-45: antykwa Adolfa Ruscha, Mikołaja Jenson, kursywa Aldusa Manutiusa

11.Bieńkowska Barbara, Chamerska Halina

Zarys dziejów książki.- Warszawa: Wydaw.Spółdzielcze,1987.-
S.114-115: szwabacha, fraktura

12.Czerniatowicz Janina

Książka grecka, średniowieczna i renesansowa.- Wrocław:
Zakł.Nar.im.Ossolińskich, 1976.- S.64-65: książki XV w.
drukowane czcionką grecką

13.Kwiecień Celestyn

Od papiirusu do bibliobusu.-Katowice: Wydaw.,,Śląsk'',
1960.- S.76-77: cechy inkunabułu

14.Szántó Tibor

Pismo i styl.-Wrocław: Zakł.Nar.im.Ossolińskich, 1968.-
S.54-55: ilustr.: ,,Psalterz'' Jana Fusta i Piotra Schöf-
fera, ,,Biblia 42-wierszowa'' Jana Gutenberga

15.Szwejkowska Helena

Książka drukowana XV-XVIII wieku.Zarys historyczny.-
Wyd.5.- Wrocław: Państ.Wydaw.Nauk., 1987.- S.6667:ilustr.:
układ strony druku z tekstem komentowanym tz., modus modernus

Gablota III

16.Rokosz Mieczysław

Wenecka oficyna Alda Manucjusza i Polska w orbicie jej
wpływów.- Wrocław: Zakł.Nar.im.Ossolińskich, 1982.-S.42-43:
portret Alda Manucjusza

17.Ożarzewski Czesław

Zarys dziejów książki i księgarstwa.- Poznań: Wydaw.Poznań-
skie, 1965.- S.62-63: ilustr.: druk Krzysztofa Plantyna, k.tyt.
broszury Marcina Lutra z 1526 r.

18.Szyndler Bartłomiej

I książki mają swoją historię. -Warszawa: Ludowa Spółdz. Wydaw., 1982.-Il.21-23: k.tyt. druku Jana Frobenia, „Frontispis” Ludwika Elzewira

19.Grycz Józef, Gryczowa Alodia

Historia książki i bibliotek w zarysie.- Warszawa: Państ. Ośrodek Kształcenia Korespondencyjnego Bibliotekarzy, 1972.- S.48-49: Produkcja książkowa XVI w., ilustr.: druk Krzysztofa Plantyna

20.Bednarczuk Eugeniusz

Graficzny rozwój litery.- Warszawa: Wydaw.Przemysłu Lekkiego i Spożywczego, 1956.- S.148-149: rodzaje pisma XV-XVIw.

21.Dubowik Henryk

Dzieje książki i bibliotek w zarysie.- Warszawa: Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy, 1982.- S.32-33: drukarze XV w., ilustr. z Kroniki Świata Hartmanna Schedla

22.Dahl Svend

Dzieje książki.- Wrocław: Zakł.Nar.im.Ossolińskich, 1965.- S.174-175: ilustr.: początek ewangeliarza z Moskiewskiej Drukarni Anonimowej

Gablota IV

23.Jeziorański Franciszek

Papier i jego znaczenie.- Kielce:Druk., „Jedność”, 1929.- S.12-13: papier czerpany i jego wyrób

24.Maleczyńska Kazimiera

Dzieje starego papieru.- Wrocław: Zakł.Nar.im.Ossolińskich, 1974.-S.38-39: wyrób papieru czerpanego, ilustr.: cięcie szmat, stępy

25.Maleczyńska Kazimiera

Dzieje starego piapiernictwa śląskiego.- Wrocław: Zakł.Nar.im.Ossolińskich, 1961.- S.62-63: ilustr.: czerpanie papieru, suszenie i klejenie

26. Budka Włodzimierz

Papiernie w Polsce XVI w.-Wrocław: Zakł.Nar.im.Ossolińskich, 1971.- K.tyt.

27. Banach Andrzej

O ilustracji.- Kraków: Wydaw. M. Kot, 1950.- s. 24-25: drzeworyt XVI w.

28. Grycz Józef

Z dziejów i techniki książki.- Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1951.- Ryc. 93-94: Oprawa mnisza, oprawa XV w. wenecka

29. Semkowicz Aleksander

Introligatorstwo z krótkim zarysem historii zdobnictwa opraw.- Kraków: Wiedza-Zawód-Kultura, 1948.- S. 174-175: oprawy XVI w.

30. Gocel Ludwik

Przypadki jej Królewskiej Mości Książki.- Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1963.- S. 146-147: oprawy XVI w.

Gablota V

31. Ruppel Aloys

Stanislaus Polonus ein polnischer Fr'hdrucker in Spanien.- Oficyna Warszawska im Ausland, 1946.- S. 46-47: k. tyt. druk Meinarda Unguta i Stanisława Polaka z 1495 r.

32. Ruppel Aloys

Stanislaus Polonus. Polski drukarz i wydawca wczesnej doby w Hiszpanii./Wyd. polskie rozszerzone oprac. Tadeusz Zapiór.- Kraków: Państw. Wydaw. Nauk., 1970.- S. 124-125: druk Meinarda Unguta i Stanisława Polaka z 1497 r.

33. Bandtkie Jerzy Samuel

Historia drukarni krakowskich od zaprowadzenia druków do tego miasta aż do czasów naszych, wiadomością o wynalezieniu sztuki drukarskiej poprzedzona.- Warszawa: Wydaw. Artystyczne i Filmowe, 1974.-Przedr. fotooffs., oryg.: Kraków, 1815.- K. tyt.

34. Bandtkie Jerzy Samuel

Historia drukarni w Królestwie Polskim i Wielkim Księstwie Litewskim jako i w krajach zagranicznych, w których polskie

dzieła wychodziły. T.1-3.-Warszawa: Wydaw.Artystyczne i Filmowe, 1974.- Przedr.fotooffs., oryg.: Kraków, 1826.- T.1: k.tyt., t.2: s.38-39: Pińczów, t.3: s.24-25: Bazylea

35.Bentkowski Feliks

O najdawniejszych książkach drukowanych w Polsce a w szczególności o tych, które Jan Haller w Krakowie wydał...- Warszawa: Druk.Pijarów, 1812.- S.12-13: pierwsze druki polskie

36.Chojecka Ewa

Ilustracja polskiej książki drukowanej XVI i XVII w.- Warszawa: Krajowa Agencja Wydaw., 1980.- S.6-7: ilustr.: karta druku z dekoracją malarską wykonaną w Krakowie ok. 1500 r.

Gablota VI

37.Lelewel Joachim

Bibliograficznych ksiąg dwie, w których rozebrane i pomnożone zostały dwa dzieła Jerzego Samuela Bandtke: historia drukarni krakowskich tudzież historia biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie a przydany katalog inkunabułów polskich.- Wilno: Józef Zawadzki, 1823.- T.1: s.84-85: drukarstwo w Polsce- Jan Haller, Florian Ungler, t.2: k.tyt. i tabl.VI: podobizny druków F.Unglera

38.Ptaśnik Jan

Cracovia impressorum XV et XVI saeculorum.- Warszawa: Wydaw.Artystyczne i Filmowe, 1979.- Przedr. offs., oryg.: Lwów, 1922.- S.10-11: pierwszy drukarz słowiański

39.Dawna książka i kultura. Materiały międzynarodowej sesji naukowej z okazji 500-lecia sztuki drukarskiej w Polsce. Red. Stanisław Grzeszczuk, Alodia Kawecka -Gryczowa.- Wrocław: Zakł.Nar.im.Ossolińskich, 1975.- S.92-93: drzeworyty z kodeksu Jana Łaskiego-druk. Jan Haller ,1506r.

40. Roszko Janusz

Od deski do deski.- Kraków: Wydaw. Literackie, 1974.- S. 76-77: pierwszy druk polski

41. Pirożyński Jan

Drukarstwo krakowskie XV-XVI w...-Kraków: Państw. Wydaw. Nauk., 1975.- S. 8-9: ilustr.: kalendarz na r. 1474-najstarszy druk polski

42. Golka Bartłomiej, Kafel Mieczysław, Kłos Zbigniew

Z dziejów druku polskiego.- Warszawa: Wydaw. Przemysłu Lekkiego i Spożywczego, 1957.- S. 76-77: pierwsze druki polskie Kaspra Straubego-ilustr.

43. Czarnowska Maria

Ilościowy rozwój polskiego ruchu wydawniczego 1501-1965...- Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1967.- S. 170-171: tab. z zestawieniem ilości tytułów drukowanych w Polsce książek za lata 1501-1740

Gabloty VII

44. Bernacki Ludwik

Pierwsza książka polska.- Studium bibliograficzne.- Lwów: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1918.- S. 422-423: ilustr.: „Hor-tulus polski”-druk Floriana Unglera ok. 1514r.

45. Kawecka-Gryczowa Alodia

Z dziejów polskiej książki w okresie Renesansu. Studia i materiały.- Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1975.- S. 196-197: k. tyt. Odprawy posłów greckich Jana Kochanowskiego z 1578r.

46. Bieńkowska Barbara

Staropolski świat książek.- Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1976.- S. 66-67: drzeworyt z 1505 r.

47. Kosmanowa Bogumiła

Książka i jej czytelnicy w dawnej Polsce.- Warszawa: Lud. Spółdzielnia Wydaw., 1981.- okładka

48. Frantz Wiktor

W gnieździe druku polskiego.- Kraków: Wydaw. Literackie, 1974.- S. 18-19: najstarszy tekst drukowany w języku polskim

49. Ulewicz Tadeusz

Wśród impresorów krakowskich doby renesansu.- Kraków: Wydaw. Literackie, 1977.- S. 96: rycina z druku Jana Hallera z 1505 r.

50. Kossowska Maria

Biblia w języku polskim.- Poznań: Księgarnia św. Wojciecha, 1968.- S. 144-ryc. 7: psalterz w przekładzie Mikołaja Reja, portret Mikołaja Reja

51. Dużyk Józef

W oficynach drukarskich Krakowa XVI w.- Warszawa: Państw. Zakł. Wydaw. Szk., 1971.- S. 16-17: pierwszy drukowany tekst Bogurodzicy

Gablota VIII

52. Hałaciński Kazimierz, Piekarski Kazimierz

Sygnety polskich drukarzy, księgarzy i nakładców. Zbiór podobizn... Z. 1-3.- Warszawa: Wydaw. Artystyczne i Filmowe, 1986.- Przedr. typogr., oryg.: Kraków, 1926-1929.- K. tyt. i 3 tabl. z podobiznami sygnetów drukarzy polskich XVI w.

Gablota IX

53. Polonia typographica saeculi sedecimi. Zbiór podobizn zasobu drukarskiego tłoczni polskich XVI stulecia/ red. Alodia Kawecka -Gryczowa.- Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich.- Z. 3: Pierwsza drukarnia Floriana Unglera.- 1959, Z. 10: Maciej Wierzbietą.- 1975, Z. 12: Maciej Szarfenberg.- 1981.- K. tyt. i 2 tabl. z podobiznami druków polskich XVI w.

54. Zbiór odcisków drzeworytów w różnych dziełach polskich w XVI i XVII wieku odbitych a teraz w bibliotece Uniwersytetu Jagiellońskiego zachowanych.- Kraków: Krajowa Agencja Wydawnicza, 1985.- Przedr. Faks., oryg.: Kraków, 1849.- okładka

Gablota X

55. Wojciechowska Maria

Z dziejów książki w Poznaniu w XVI w.- Poznań: Fiszer i Majewski. Księgarnia Uniwersytecka, 1927: S. 318-319: zestawienie produkcji książki w Poznaniu w XVI w.

56. Tujakowski Alojzy

Z dziejów drukarstwa i piśmiennictwa na Pomorzu. 400 lat drukarstwa w Toruniu 1569-1969.- Warszawa: Ludowa Spółdz. Wydaw., 1970.- S.16: k.tyt. druku Melchiora Neringa -ryc. na wklejce: drzeworytowy portret Stefana Batorego z warsztatu Neringa

57. Nowak Tadeusz

Cztery wieki polskiej książki technicznej 1450-1850. - Warszawa: Państw. Wydaw. Techniczne, 1961.- Ryc.3: Zielnik Fali-mirza : O ziołach i mocy ich z 1534 r.

58. Kawecka-Gryczowa Alodia

Ariańskie oficyny wydawnicze Rodeckiego i Sternackiego.- Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1974.- Tabl. 2-3: k.tyt. z sygnetem Rodeckiego, pierwszy opis Rakowa z 1585 r.

59. Drukarze dawnej Polski od XV do XVIII wieku.- Wrocław: Zakł. Nar. im. Ossolińskich.- T.3 cz.1: Wielkopolska, 1977., Z.6: Małopolska-Ziemie Ruskie, 1960.- K.tyt., okładka

60. Jędrzejowska Anna

Książka polska we Lwowie w XVI w.- Lwów: S.A. Książnica-Atlas, 1928.- S.6-7: wiersz Jana Kochanowskiego druk. w 1578 r.

Gablota II

61. Bohonos-Zagórska Maria, Rozanow Zofia

Inkunabuły w zbiorach polskich.- Warszawa: Krajowa Agencja Wydaw. 1979.- S.22-23: iluminowany inkunabuł z 1468 r.

62. Trepiński Antoni

Ostatki polskie. Tragedia książki.- Kraków: Księgarnia Tadeusza Wilczyńskiego, 1946.- S.20-21: ryc. Edwarda Głowackiego: pożar starych druków w Warszawie w 1944 r.

63. Dubowik Henryk, Sarnowska Klara

Dzieje drukarstwa na przykładzie starodruków Biblioteki Miejskiej w Bydgoszczy.- Bydgoszcz, Kujawsko -Pomorskie Tow. Kulturalne, 1967.- S.18-19: inkunabuł ze zbiorów BM w Bydgoszczy zaginiony w czasie wojny

64. Ameisenowa Zofia

Rękopisy i pierwodruki iluminowane Biblioteki Jagiellońskiej.- Wrocław; Zakł.Nar.im.Ossolińskich, 1958.- Tabl.218-219: inicjały i dekoracje marginalne inkunabułów

65. Lewicka-Kamińska Anna

Inkunabuły Biblioteki Jagiellońskiej.- Kraków: nakł.Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1962.- Tabl.XXVI-XXVIII: oprawa inkunabułu z 1481 r., karta druku z r.1491

66. Katalog wystawy rękopisów i druków przyrodniczo-lekarskich XIII-XVI w..-Kraków, Gebethner i Wolff, 1928.-Tabl.III : „Herbarz” Siennika z 1568 r.

Gablota III

67. Kocowski Bronisław

Katalog inkunabułów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu.- Wrocław: Państw.Wydaw.Nauk., 1959.- K.tyt.

68. Kawecka-Gryczowa Alodia

Katalog inkunabułów Biblioteki Zakładu im.Ossolińskich we Wrocławiu/ Oprac.na podstawie materiałów Kazimierza Piekarskiego.- Wrocław: Zakł.Nar.im.Ossolińskich, 1956.-Tabl.IX: inkunabuł z 1481 r.

69. Kowalski Gerard

Katalog inkunabułów biblioteki Opactwa Mogińskiego oraz katalog inkunabułów biblioteki Klasztoru Cystersów w Szczyrcu.-Kraków: Akademia Umiejętności, 1915.- K.tyt.

70. Katalog Biblioteki Kórnickiej.T.1: Polonica XVI w./oprac. Kazimierz Piekarski.- Kraków: nakł.Biblioteki Kórnickiej, 1929.-S.114-tabl.XX: druk krakowski z 1568 r.

71. Kawecka-Gryczowa Alodia, Piekarski Kazimierz

Katalog Biblioteki Horynieckiej XX Ponińskich.Cz.1: Inkunabuły i polonica XVI w..-Warszawa: Biblioteka Narodowa, 1936. - S.24-tabl.1: k.tyt. druku krakowskiego z pocz.XVI w.

72. Bohonos Maria, Szandorowska Eliza

Inkunabuły w bibliotekach polskich. Centralny katalog/ red. Alodia Kawecka-Gryczowa.T.1-2.- Wrocław: Zakł.Nar.im.Ossolińskich, 1970.- T.1: tabl.1 -inkunabuł iluminowany, t.2: s.688-689